

**Štátny slovenský ústredný archív, oddelenie hospodárstva
v Banskej Štiavnici**

Banský komisariát v Banskej Bystrici

1855 - 1859

KB

V Banskej Štiavnici 1967

Úvod

1. Vznik a kompetencia bankských komisariátov.

Roku 1854 boli substitučné bankské sudy premenované na bankské komisariáty 1/. Bankské komisariáty na strednom Slovensku okrem komisariátu v Banskej Bystrici boli už roku 1856 zrušené.

Do kompetencie bankských komisariátov patrili:

1. Záležitosti kutieb, výhradných kutieb a s tým spojené spory.
2. Predbežné preskúmanie a prerokovanie žiadostí, týkajúcich sa bankských údelov, koncesií a iných záležitostí rezervovaných bankému kapitanátu.
3. Prerokovať odovzdanie pozemkov a vodných oprávnení bankým podnikom.
4. Vymeranie bankských polí, vyznačenie a obnovenie ich hraníc s dodatočným schválením bankého kapitanátu, k vyznačeniu hraníc starších bankských polí, ktorých hranice neboli určené v údelových listinách, bol potrebný predbežný súhlas bankého kapitanátu.
5. Vydávať nariadenia o bezpečnostných opatreniach v takých prípadoch, v ktorých pri banskej prevádzke nastalo alebo mohlo nastať ohrozenie ľudského zdravia, života alebo cudzieho majetku.
6. Dozerať, aby basní ťažiar presne plnili bankým zákonom uložené povinnosti, aby zachovávali služobné smernice a aby rešpektovali stanovy bratských pokladníc, bankských revírov a ťažiarstiev.
7. Predbežné vyšetrenie záležitostí, ktoré sa týkali trestných a donucovacích opatrení, určených bankým zákonom, určenie trestu bolo rezervované bankému kapitanátu.
8. Vyrubovanie poplatkov za výhradnú kutbu, vyšetrenie správnosti priznania dôchodkovej dane, poplatky za bankské miery vyruboval banký kapitanát pri údeloch.
9. Vyhotoviť si odpisy z kníh údelov, koncesií a ťažiarstiev tých častí, ktoré boli na území pôsobnosti komisariátu. Overené výťahy pre stránky zo spomenutých kníh mohol dávať len banký kapitanát.

10. Viest' a opatrovať knihy kutieb, výhradných kutieb, daňových výkazov a mapy banských revírov.

11. Na základe zozbieraných a preskúmaných údajov zostavené štatistiky posielat' banskému kapitanátu.

Žiadosti týkajúce sa zmien alebo doplnkov v knihách banských ťažiarov ak dotyčné banské dielo bolo na území pôsobnosti banského komisariátu, sa podávali komisárovi, ktorý ich porovnal so svojimi knihami a s pripomienkami postúpil banskému kapitanátu. Vybavenie sa zapísalo do oboch kníh a komisariát ho odovzdal zainteresovanej stránke.

Vo všetkých záležitostiach, ktoré presahovali kompetenciu banského komisariátu, pôsobil z poverenia banského kapitanátu ako jeho exponovaný orgán. Kapitanátu bol podriadený aj vo veciach osobných a disciplinárnych.

Na výslovnú žiadosť stránky, alebo ako to vyžadovala dôležitosť veci, mohol banský kapitán osobne riešiť aj také záležitosti, ktoré patrili do kompetencie komisariátu.

Banský komisariát podával o svojej činnosti správy kapitanátu, ktorý mu zasa posielal svoje rozhodnutia vo forme nariadení 2/.

1/ Reichs - Gesetz - Blatt, rok 1854, č. 172.

2/ ŠSÚA - OH, fond Ban. kapit. Sp. N. Ves (ďalej len BKNV) č. 1260/1867.

2. Banský komisariát v Banskej Bystrici.

Po zrušení Substitučného banského súdu v Banskej Bystrici koncom roku 1854 začína svoju činnosť banský komisariát 1. januárom 1855. Jeho obvod tvorila najprv len župa Zvolenská. Po zrušení banských komisariátov v Kremnici a v Malužinej v júni 1856 sa rozšírila jeho územná kompetencia o župu oravskú, Turčiansku, Loptovskú a Trenčiansku 3/. V súvislosti s premiestnením banského kapitanátu z Banskej Štiavnici do Banskej Bystrice bol zrušený Banský komisariát v Banskej Bystrici dňa 29. júna 1859 a dňom 30. júna 1859 preberá jeho kompetenciu Banský Kapitanát v Banskej Bystrici 4/.

3/ Reich - Gesetz - Blatt rok 1856, č. 25

4/ Pozri poslednú stranu podacieho protokolu banskobystričského komisariátu z roku 1859, inv. č. 6.

3. Spisová manipulácia a terajšie usporiadanie písomností.

Spisy komisariátu sú v podaciach protokoloch zavedené v chronologicko - numerickom poriadku a tak boli aj pôvodne uložené. Pri podaciach protokoloch z rokov 1855 - 1856 sú príviazané indexy, k týmto rokom sú ešte samostatné neúplné indexy. Pri terajšom usporiadaní písomností sa pôvodný manipulačný systém ponechal, prípadne obnovil.

V inventárnych záznamoch nie je podchytený obsah spisov jednotlivých ročníkov, keďže kompetencia banských komisariátov, uvedená v 1. bode úvodu dostatočne informuje o obsahu celej písomnej agendy úradu.

SNA, Slovenský banský archív

I. Úradné knihy.

inv. č.	rok
1.	22.7. 1855 - 29.6. 1859

Evidencia kutacích povolení.
(Schurfbewilligung Vormerk - Buch) + index.
Nem., lepenk. v.

2.	1855 - 30.6. 1859

Knihá výhradných kutieb.
(Freischurf Vormerk Buch) + index.
Nem., pkož. v.

II. Pomocné knihy.

1. Podacie protokoly.

3.	1855 - 1856

Podací protokol: 1855 č. 1 -489 + index
1856 č. 1 - 535 + index

4.	1857

Podací protokol: č. 1 – 587

5. 1858

Podací protokol: č. 1 - 576

6. 1859

Podací protokol: č. 1 - 247 (január - jún)

2. Indexy.

7. 1855

Index k podaciemu protokolu.

8. 1856

Index k podaciemu protokolu.

SNA, Slovenský banský archív

III. Spisy.

inv. č.	rok	č. spisov	krabica
9. Spisy.	1855	1 - 488	1
10. Spisy.	1856	1 - 535	2 - 3
11. Spisy.	1857	1 - 587	4 - 5
12. Spisy.	1858	1 - 576	6 - 7
13. Spisy.	1859	1 - 247	8

Obsah.

1. Vznik a kompetencia banských komisariátov

2. Banský komisariát v Banskej Bystrici

3. Spisová manipulácia a terajšie usporiadanie

I. Úradné knihy

II. Pomocné knihy

1. Podacie protokoly

2. Indexy

III. Spisy

SNA, Slovenský banský archív

Názov fondu: Banský komisariát v Banskej Bystrici

Značka fondu: KB

Časový rozsah: 1855 - 1859

Počet inventárnych jednotiek: 13

Počet evidenčných jednotiek: 16

Stav ku dňu: 1. 7. 1967

Fond usporiadal: M. Lovásová

Inventár zostavil: V. Bolerázsky

Počet strán: 6

Počet exemplárov: 5

Prepísala: M. Buzalková

SNA, Slovenský banský archív